

Samenvatting

Het nieuwe wonen voor ouderen

Een omgevingsverkenning naar domotica en duurzaamheid voor ouderen

Auteur(s)

Drs. Josephine Dries (TNO STB)

Drs. Gerald Jan Ellen (TNO STB)

Drs. Mhiera den Blanken TNO STB)

Ir. Nienke Maas (TNO Bouw)

uitgave NIDO 2003

Dit rapport geeft een beknopt overzicht over wat er momenteel voor mogelijkheden zijn om met behulp van domotica ouderen langer zelfstandig en duurzaam te laten wonen.

Binnen het begrip duurzaamheid wordt onderscheid gemaakt tussen ecologische duurzaamheid (planet), economische duurzaamheid (profit) en sociale duurzaamheid (people).

Hiertoe zijn projecten, literatuur en andere informatiebronnen verzameld op het terrein van domotica, duurzaamheid en ouderen waaruit blijkt dat er, sinds domotica de laatste 10 jaar actueel is geworden, al enorm veel geprobeerd en geschreven is. Met name de combinatie 'ouderen en domotica' en 'domotica en duurzaamheid' levert veel materiaal op. Zeldzamer is echter de combinatie van alledrie de elementen.

Er zijn zeven sleuteldocumenten geïdentificeerd waarmee in relatief korte tijd een goed overzicht van de aanwezige kennis en ervaring met domotica, ouderen en duurzaamheid op een rijtje kan worden gezet:

- Handreiking domotica voor de brede doelgroep ouderen (nog niet verschenen) IWZ:
- Met domotica langer zelfstandig. Inventarisatie 1^e tranche domoticaprojecten voor ouderen in Noord-Brabant. 2001: Vitaal Grijs/IWZ.
- Regievoering bij samenwerkingsprojecten wonen, welzijn en zorg. 2002 IWZ
- Zorgenloos leven. Behoeftetepeiling dienstverlening voor 55-plussers om zo lang mogelijk zelfstandig te wonen. 2002 IWZ
- Intelligent wooncomfort met domotica. 2002 Isolectra Holding
- Een domoticahuis voor ouderen. De eerste ervaringen van vijf Brabantse domoticaprojecten. 2001 PON Tilburg
- 'Ik wil hier nooit meer weg' PON Tilburg
- [... Switch ON/OFF ...] Home automation and energy. Future perspectives for saving energy in a world of smart and intelligent homes, B&A Groep, 2001.

Daarnaast is een veelheid aan andere literatuur opgenomen in een uitgebreide literatuurlijst.

De mogelijkheden van domotica op het gebied van *ecologische* duurzaamheid liggen vooral in het beperken van het energiegebruik en in een beter comfort. Voor het verbeteren van sociale duurzaamheid kent domotica mogelijkheden voor een groter gevoel van veiligheid, door op o.a. zorggebied en voor brand- en inbraakbeveiliging diensten aan te bieden. Economische duurzaamheidsmogelijkheden van domotica zitten met name in het leveren van een beter product: een betere woning. Investerings in de techniek kunnen meestal slechts gedeeltelijk worden terugverdiend met b.v. energiebesparing of verminderde inzet van zorgpersoneel.

In de praktijk speelt energiebesparing in domoticoepassingen voor seniorenwoningen nog geen grote rol. Wel zijn de mogelijkheden om tot energiebesparing te komen in meerdere projecten bewezen. Het is belangrijk dat systemen dusdanig gepersonaliseerd kunnen worden dat ook daadwerkelijk op individueel niveau het woongemak kan worden vergroot. De projecten die tot nu toe in Nederland zijn gerealiseerd hebben bijna altijd een beroep kunnen doen op een subsidieregeling. De kostprijs van een uitgebreid domoticapakket wordt ingeschat op 5000-7500

Euro per woning. Hoewel bewoners in het algemeen best bereid zijn iets hiervan mee te betalen blijven er toch vragen bestaan over hoe dergelijke investeringen opgebracht kunnen worden. Domotica heeft inmiddels bewezen bij te kunnen dragen aan het vergroten van het veiligheidsgevoel en daarmee aan het langer zelfstandig wonen van ouderen. Wel dienen ouderenwoningen nog steeds aan andere voorzieningen voor een goede leefkwaliteit te voldoen zoals; goede buurtvoorzieningen, bereikbaarheid, goede toegankelijkheid en een veilig sociaal leefklimaat.

Daarnaast zit de meerwaarde van domotica voor bewoners met name in het bieden van meer comfort, iets wat door veel ouderen in de verschillende pilotprojecten sterk gewaardeerd werd. In projecten die gericht waren op energiebesparing hadden bewoners ook het voordeel van een lagere energierekening. Wel dient voor het bereiken van deze voordelen aan een aantal voorwaarden worden voldaan. Ouderen moeten van het begin af aan voldoende worden voorgelicht over de technische mogelijkheden en het gebruik ervan. Alle domoticasystemen hebben in het begin last van kinderziektes; hiermee moeten bewoners rekening kunnen houden. Zoals gezegd moeten systemen naar individuele voorkeur kunnen worden ingesteld.

Naast de meerwaarde voor bewoners komen ook de betrokkenheid van woningbouwcorporaties, projectontwikkelaars, domotica-installateurs, dienstverleners, zorgverleners en leveranciers aan de orde.

Vragen die nog niet volledig kunnen of worden beantwoord zijn:

1. Hoe kunnen ervaringen met domotica/ouderen en domotica/duurzaamheid geïntegreerd worden?
2. Hoe komen we tot schaalvergroting?
3. Wat zijn de mogelijkheden van domotica in bestaande bouw?
4. Hoeveel is de bewoner bereid te betalen?

Daarnaast blijft de richting en snelheid waarmee de technologie zich zal ontwikkelen onzeker. Hoewel dit implementatie van huidige mogelijkheden niet geheel moet verlammen blijft het raadzaam om te kijken of hier flexibel mee kan worden omgegaan.

Naast de technologie veranderen ook mensen continu: de huidige generatie ouderen verschilt aanzienlijk van de generatie babyboomers die binnenkort tot de groep senioren gerekend kunnen worden. Ook dit zal enige flexibiliteit en alertheid van het omgaan met domotica, duurzaamheid en wonen voor ouderen vereisen.